

DR. ANTUN BAUER ČOVJEK OKRUŽEN UMJETNOŠĆU

MR. BOŽO BIŠKUPIĆ

Postoji danas već povijesna anegdota: u kamionu kojim se vozi spomenik Bana Jelačića na Trg Republike kako bi se vratio na svoje staro mjesto, uz brončani odljev stoji osamdesetogodišnjak koji sa smješkom odmahuje pozdravljanja razdraganih prolaznika.

Ova anegdota koju je tako lijepo zabilježio veliki ljubitelj umjetnika i umjetnosti likovni kritičar Josip Depolo, govori o razdraganom osamdesetogodišnjaku dr. Antunu Baueru koji, naslonjen na svoga brončanog Bana, prolazi našim gradom i trajno ostaje u svijesti povijesnog trenutka kao simbol veličine i neuništive svijesti hrvatskog naroda.

Taj znameniti Hrvat, vukovarski sin, jedan je od velikih među najvećim sakupljačima i donatorima koji su svojim životnim djelom bitno snažili hrvatsku narodnu svijest i stvarali temelje moderne muzeologije i

Dr. Antun Bauer u Gliptoteci HAZU. 1994. godine. Foto: M. Lenković.

muzejske struke. Ako u životu sakupljača, s jedne strane, postoji privatna sudbina, s druge je strane prati povijesno društvena uloga našeg sakupljača i ona je, iako usko vezana uz njegov privatni život, za sredinu u kojoj je dr. Antun Bauer živio i radio veoma važna. Čovjek koji je čitav život sakupljao i čuvao nešto što je sredina često nebrigom, nerazumijevanjem, a ponekad i zlim namjerama odbacivala i sve to vraćao svome narodu zavređuje da mu sredina, ako već ne podigne spomenik za života ono barem uzme otisak duše za kasnija pokoljenja. Rodoljub i čovjek koji je svojim postupkom anticipirao brutalnost i tako spasio od uništenja crvenih barbarogenija jedan od najvećih simbola našeg grada, spomenik banu Jelačiću, posvetio je čitav svoj život brizi za hrvatsku kulturu i umjetnost boreći se za njezinu afirmaciju. Bio je pokretač i utemeljitelj brojnih muzeja i galerija, promotor hrvatske umjetnosti u domovini i svijetu, sakupljač i donator brojnih djela od vrhunskih do djela stvaralaca "perifernih pojava" koje čine cjelinu i nedjeljivost hrvatskoga kulturnog bića. Činjenica da je dr. Antun Bauer sakupljač već više desetljeća važna je ne samo zbog toga što je sakupio i sačuvao od propasti brojne umjetnine već je bitan podatak da je sva djela poklonio brojnim muzejima i galerijama diljem Hrvatske. Nekima su ti pokloni bili temeljni fondovi iz kojih su kasnije izrasle velike i u našoj sredini nezaobilazne institucije.

Za Zagreb je važna činjenica da je dr. Antun Bauer tridesetih godina poklonio zbirku sadrenih odljevaka današnjoj Glip-

totecu i time osnovao najveću Zbirku hrvatske skulpture. Ovom je donacijom započeo svoj životni put osnivača brojnih muzeja i galerija. U Zagrebu osniva i Arhiv za likovnu umjetnost, Katedru za muzeologiju pri Zagrebačkom sveučilištu, a bio je i jedan od najvažnijih ljudi koji su profilirali rad Hrvatskog školskog muzeja. Po uzoru na pariški Muzejski dokumentacijski centar, osniva i u Zagrebu instituciju s istim imenom tako važnu za muzejsku djelatnost i muzealce koji se često u njemu okupljaju. Dr. Antun Bauer je u glavnom gradu Hrvatske ostavio dubok trag shvativši da pitanja nacionalnog fundusa umjetnina i muzejskih djelatnosti trebaju rješavati stručnjaci i svi građani, odnosno baš oni koji svojim društvenim položajem mogu pokrenuti bilo kakvu akciju važnu za kulturu zemlje.

Dr. Antun Bauer našao se na liniji J. J. Strossmayer-Mimara i u jednom teškom, kulturi i umjetnosti nesklonom, vremenu nastavio tamo gdje su stali njegovi prethodnici. On je shvatio da kao stručnjak blizak brojnim umjetnicima u svojim rukama čvrsto drži povijesnu inicijativu i ovu svoju šansu ambiciozno provodi u djelo. Tako se našao u izuzetnom položaju posjedujući darovitost i neke posebne osobine i sklonosti od snažnog estetičkog impulsa do sposobnosti za ljudsku i nacionalnu gestu, od potrebe za aktivnim sudjelovanjem u kulturnom stvaralaštvu do vizionarskog viđenja budućnosti.

Još jednom je ovaj rat doveo kolekcionara pred veliko ništa.

No jedinstven i neponovljiv sakupljač dr.

Antun Bauer ponovno pokazuje veliku snagu skupivši novi fundus Zbirke "Bauer" i još jednom pobjeđuje srpskog barbarogenija, koji mu je opljačkao i uništio dugogodišnji rad, veliku zbirku umjetnina toliko važnu za hrvatski kulturni korpus, a osobito važnu za njegov grad Vukovar.

ANTUN BAUER KAO KOLEKCIONAR

VLADIMIR MALEKOVIĆ

Usrdno molim za pozornost: jer ovo što ću reći nije igra riječi.

Antun Bauer je nadasve skupljač.

Iza toga će postati kolekcionar.

Prvo je skupljao nepovijesne iverke tragajući za iskonima.

Onda je počeo sabirati sve što je moglo svjedočiti o povijesti duha ljudskoga: rukopise, knjige...

Zatim je sastavljao od detalja (kataloga, kritika, glosa) osnovicu za biografiju predmeta i ljudi. Tako su nastajali historiografski instituti (Arhiv za likovne umjetnosti, Muzejski dokumentacioni centar).

Skupljač je uvijek empirijski orijentiran: da bi se spoznala cjelina povijesnog procesa moraju prethodno biti razvidni njegovi detalji.

Antun Bauer je, dakle, Veliki Sabirač Građe Povijesti.

U njoj, u toj Građi tezaurirana su sva pitanja i pritajeni svi odgovori. Bauer nije otvarao diskurs o razlogu, istini i smislu skupljenih stvari; to je prepuštao drugima.

Čovjek kojeg je Vinko Zlamalik svojedobno nazvao "Guliverom u zemlji patuljaka" cijeli je svoj vijek bio zapravo Mrav Skupljač.

Mnogi su dolazili, i mnogi će još dolaziti, u njegove prebogate skladnjeve. I nitko neće otići nepodmiren.